

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-1-51-57>

 <https://orcid.org/0000-0002-9485-6111>

УСАТОВА Ірина

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка катедри спортивних ігор,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: usat_ova@ukr.net

 <https://orcid.org/0009-0005-0248-324X>

КОРОЛЬ Тетяна

старша викладачка катедри спортивних ігор,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: korolta88@vu.cdu.edu.ua

 <https://orcid.org/0000-0002-4904-7841>

ВЕДМЕДЮК Артем

кандидат педагогічних наук, доцент катедри теорії і методики фізичного виховання,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: artemved777.81@vu.cdu.edu.ua

УДК: 378.147.091.214.18-027.557(045)

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

У статті розглядаються проблеми впровадження та використання міждисциплінарного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Зауважено, що реалізація цього підходу обумовлена сучасним станом у сфері вищої професійної освіти і навчання, у тому числі процесом модернізації, який наразі перейшов від етапу проектування та затвердження нормативних вимог до етапу практичної реалізації компетентнісного підходу через розробку освітніх програм. Зазначено, що недостатність глибини міждисциплінарної інтеграції призводила до недостатнього засвоєння студентами низки тем.

Використання міждисциплінарного підходу у професійній підготовці майбутніх фахівців розглядається як частина процесу формування їх професійної компетентності шляхом реалізації зв'язків із дисциплінами гуманітарної, соціально-економічної та природно-наукової підготовки. Зі спрямованістю на ефективне навчання розглянуті міждисциплінарні зв'язки, погодженість навчальних програм, детерміновані дидактичними цілями та змістом.

З'ясовано, що при компетентнісному підході міждисциплінарні зв'язки дозволяють переносити знання, вміння та навички із одної сфери науки і професійної діяльності до інших. Доведено, що саме міждисциплінарний підхід спрямований на зв'язок дисциплін, коли згадуються протиріччя в опануванні ідей, методів і прийомів дослідження між науками та відбувається комплексне використання у професійній діяльності теорії і практики, отриманих на основі вивчених дисциплін.

Розглянуті як суттєві переваги, так і проблеми, що виникають при використанні міждисциплінарного підходу.

Ключові слова: міждисциплінарний підхід; міждисциплінарні зв'язки; компетентність; інтегративний підхід; понятійно-термінологічний апарат; професійна підготовка.

Постановка проблеми. Досліджуючи національне законодавство, констатуємо, що головна мета української освіти – створити умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України. Важливою умовою забезпечення якості професійної підготовки сучасних фахівців є поєднання теоретичних знань з практичними навичками. Тому важливо вдосконалювати навчальні програми, спрямовані на формування комплексу професійних компетентностей, які враховують вимоги сучасного ринку праці та потреби суспільства. Також важливою є взаємодія освітніх закладів з підприємствами та іншими установами, що дозволяє студентам отримати практичний досвід та відчувати себе частиною професійного середовища ще під час навчання.

Система освіти, на зауваження Н. Гуменної має забезпечувати:

- формування особистості, яка усвідомлює свою належність до українського народу, сучасної європейської цивілізації, орієнтується в реаліях і перспективах соціокультурної динаміки, підготовлена до життя і праці у світі, що змінюється;

- збереження і продовження української культурно-історичної традиції, виховання шанобливого ставлення до українських національних святинь, української мови;

- підготовку людей високої освіченості та моралі, компетентних фахівців, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження наукомістких та інформаційних технологій, мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці тощо (Гуменна, 2019, с. 121–122).

Професійна освіта студентів нерозривно пов'язана із загальним рівнем культури особистості, а ключову роль у підготовці майбутнього фахівця відіграє процес формування ціннісних орієнтацій, етичних

принципів та соціальних компетентностей. Нинішні вимоги ринку праці передбачають, що крім професійних знань та навичок, фахівець має бути також морально й етично зрілим, вміти ефективно спілкуватися та працювати в команді, розуміти соціокультурні та міжнародні контексти своєї діяльності. Такий підхід до підготовки фахівців передбачає впровадження в освітні програми навчання модулів з етики, культурної компетентності, а також активне використання методів та форм роботи, спрямованих на розвиток особистісних якостей та соціальних навичок у майбутніх фахівців.

Враховуючи наведене, можна виокремити три основні завдання сучасної освіти, а саме: формування гармонійної особистості; формування патріотично налаштованого громадянина; формування компетентного фахівця. Цілісний розвиток людини у контексті формування особистості, громадянина та фахівця передбачає насамперед пошук резервів удосконалення сучасного навчального процесу. Неможливо досягнути освіти нової якості застарілими способами.

У сучасних умовах вища освіта потребує нових стратегій розвитку та моделей навчання, які відповідали б викликам сучасності. Один із напрямів активних пошуків нових педагогічних рішень полягає у міждисциплінарній інтеграції, за допомогою якої не лише вирішуються завдання навчання, розвитку та виховання студентів на якісно новому рівні, але й закладається фундамент для комплексного бачення, підходу та вирішення складних проблем реальної дійсності (Гуменна, 2019, с. 122–123).

З початку XXI ст. у науці поширилась тенденція синтезу знань у межах суміжних дисциплін, в основі якої лежить парадигма цілісності та міждисциплінарного підходу до досліджень, організації науки і отримання освіти з використанням інноваційних проблемно-проектних методів.

А. Колот зауважує, що міждисциплінарність перетворилась у термін, з одного боку, який міститься «інтегративний характер сучасного етапу наукового пізнання», що свідчить про недостатність дисциплінарного, тобто однобічного, «галузевого» принципу пізнання. З іншого боку – припускає професійну мобільність освітнього процесу (оперативне реагування на постійно виникаючі зміни у професійній, науковій, теоретичній і практичній діяльності), а також симбіоз змістовних аспектів навчання, умінь, навичок і компетенцій (Колот, 2014b, с. 19).

Таким чином, міждисциплінарність є важливим елементом сучасного освітнього процесу, який сприяє підготовці компетентних та гнучких фахівців, здатних працювати в умовах швидкозмінюваного світу,

сприяє глибшому розумінню теми з різних точок зору та підвищує ефективність навчання, дозволяє студентам отримати комплексне уявлення про предмет, розширити свій кругозір та розвинути навички розв'язання складних проблем.

Однією із сутнісних характеристик, на думку О. Коцан, є процес набуття майбутніми фахівцями компетентностей педагогічної діяльності, а також інтегративність, яка відображає суспільну потребу сучасності у підготовці універсально освіченого фахівця зі сформованим потенціалом особистості, загальною і професійною культурою, здатного охоплювати цілісну картину світу у сукупності уявлень, поглядів, цінностей, традицій, ментальності, різновекторних тенденцій (Коцан, 2021, с. 133–134).

Тому, вирішення цього завдання актуалізує застосування міждисциплінарного підходу як одного із векторів поєднання теорії і практики у професійній підготовці майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Явища і процеси, що перебувають за кадром міждисциплінарності, є достатньо складними, багатоплановими і різновекторними, а тому проблематично дати вичерпну характеристику цього феномена в одному, хоча й широкому форматі.

Здійснений аналіз наукових джерел показав, що обґрунтування науковцями методології міждисциплінарного підходу у різних галузях знань виокремлює аспекти наукових досліджень та організації освітнього процесу як основні. Міждисциплінарний підхід як передумову та домінуючу розвитку в освітній діяльності наведено у наукових працях А. Колота, Т. Крепс, О. Приятельчук, О. Ступницького, А. Філіпенка, Л. Яковенка, В. Желанової, О. Кравченко, В. Кременя, В. Огнев'юка, В. Сисєвої та інших. Реалізацію принципів міждисциплінарності як основи освітніх інновацій висвітлено в роботах Ж. Аллака, Р. Акоффа, К. Ангеловські, В. Андрущенко, М. Берулави, Б. Гершунського, В. Докучаєвої, В. Вершиніна, І. Зязюна, А. Подимової, Н. Ничкало, П. Сауха та інших. Здійснений аналіз наукових джерел щодо вищезазначеної тематики показав, що науковці вважають міждисциплінарний підхід особливо важливим для розвитку науки та освіти у сучасних умовах глобалізації, однак, на нашу думку, проблема його реалізації у професійній підготовці майбутніх фахівців не знайшла остаточного вирішення.

Метою дослідження є – обґрунтування важливості встановлення та практичного застосування міждисциплінарного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Міждисциплінарний підхід науковці розуміють як спосіб взаємодії між науками, коли пізнан-

ня досягається лише у разі поєднання зусиль окремих наук. Окрім того, для розуміння складних проблем і явищ сучасності необхідно використовувати знання з різних галузей науки, а також враховувати інтердисциплінарні зв'язки і взаємовпливи між ними. Такий підхід дозволяє створювати комплексні рішення для різноманітних проблем, що виникають у сучасному світі, забезпечуючи більш глибоке розуміння суті явищ та більш ефективні стратегії їх вирішення. Міждисциплінарний підхід стимулює науковий прогрес та сприяє виникненню нових напрямків досліджень, що відображають складність сучасної реальності і потреби суспільства.

О. Ступницький та О. Приятельчук вважають, що міждисциплінарний підхід, з одного боку, сприяє формуванню зв'язку між дисциплінами (нівелюються протиріччя у засвоєнні знань, ідей, методів між науками), а з іншого – сприяє комплексному застосуванню у професійній діяльності теорії і практики, отриманих на основі вивчення дисциплін. Автори зазначають, що міждисциплінарна інтеграція визначає багаторівневий підхід, заснований на концепції, що навчальна і професійна діяльність є адекватною підставою для інтегративного синтезу знань, надійним і ефективним засобом забезпечення спадкоємності у формуванні універсальних компетенцій (Ступницький, Приятельчук, 2021).

Міждисциплінарність, на думку В. Желанової, передбачає взаємодію різних галузей наукового знання під час вивчення того ж самого об'єкта у разі зосередження на власному предметі. Міждисциплінарний підхід не обмежує знання, а створює умови для реалізації зв'язків між різними науками, що уможливає отримання потрібних і достатніх знань під час вивчення об'єкту дослідження; забезпечує інтеграцію наукових концепцій, теорій, інформації, фактів, методів із метою отримання системного знання про реальні явища освіти; сприяє розв'язанню протиріччя між розрізненим засвоєнням знань і необхідністю їх синтезу задля цілісного і комплексного застосування у діяльності та житті людини (Желанова, 2021, с. 478).

Нам імпонує твердження О. Ребрової та Г. Ребрової про те, що «мислити міждисциплінарно ... означає охоплювати свідомістю коло зв'язків, властивих предмету пізнання, спираючись на полімодальні джерела інформації та враховуючи різні думки щодо предмета, який досліджують, пояснюють та інтерпретують» (Реброва, О. & Реброва, Г., 2018, с. 54).

Вважаємо, що розглядати питання з інтердисциплінарної перспективи означає використовувати інтегративний підхід до розв'язання проблем і вирішення завдань, що полягає в поєднанні знань, методів і

концепцій з різних наукових дисциплін. Це вимагає здатності розглядати проблеми з різних точок зору та застосовувати різноманітні підходи і методи для їх вирішення. Мислення міждисциплінарно дає можливість розширювати горизонти, здобувати нові погляди на проблеми та знаходити більш ефективні та інноваційні шляхи досягнення цілей. Це важливий аспект для наукового розвитку, розв'язання складних соціальних проблем та створення нових можливостей для прогресу.

Серед суттєвих характеристик міждисциплінарного підходу науковці особливо наголошують на інноваційності, що уможливає отримання нових знань. О. Олексюк слушно зауважує, що нове знання виникає тільки у просторі всезагальних міждисциплінарних зв'язків, де перетинаються наукові дисципліни, вивчення яких сприяє інноваційному розвитку освіти (Олексюк, 2020, с. 7).

Міждисциплінарність як принцип навчання суттєво впливає на організацію самостійної й пізнавально-дослідної роботи майбутніх фахівців, мотивує їх переносити та трансформувати знання з однієї дисципліни для вивчення іншої на основі цілісного сприйняття та розуміння раніше опрацьованих відомостей, узагальнення і систематизації набутого досвіду, акцентування уваги на різних характеристиках об'єкта вивчення й способах діяльності.

Майбутній фахівець, багаторазово застосовуючи знання з кожної дисципліни, яку він вивчає або вивчив, за межами самої дисципліни, в нових умовах формує вміння застосовувати міждисциплінарні зв'язки і у професійній діяльності. Однак педагогічна практика свідчить про низький рівень сформованості у студентів навиків порівняння, співвідношення, зіставлення, протиставлення, трансформації (перетворення), узагальнення, знаходження спільних точок дотику між різними явищами, протилежними позиціями (ученнями, концепціями, підходами), а також уявленнями, які синтезовані сукупністю знань різного походження. У процесі своїх розмірковувань (під час опитування на практичному чи семінарському занятті) студенти нечасто використовують прийом синтезування індивідуального досвіду (життєвої філософії). Тож, як бачимо, існує протиріччя між можливим рівнем міждисциплінарних зв'язків та інтеграції різних дисциплін і реальним, між рівнем теоретичної розробки проблеми та ступенем практичного впровадження конкретних висновків і рекомендацій (Колот, 2014а, с. 76–77).

При цьому важливим чинником в організації освітнього процесу на засадах міждисциплінарного підходу з професійної підготовки майбутніх фахівців має бути розробка і впровадження інтегрованих

курсів або навчальних програм, які поєднують знання та методи з різних галузей, сприяючи комплексному розумінню теми та розвитку міждисциплінарних навичок у студентів.

Тому, на нашу думку, у розв'язанні актуальних завдань професійної підготовки майбутнього фахівця важливо здійснити такі дії: – виокремити проблеми в навчанні, які можна вирішити впровадженням у процес навчання інтегрованих занять; – залежно від виокремлених проблем, а також відповідно до мети освіти та конкретного заняття обрати допоміжні дисципліни; – спільно з викладачем допоміжної дисципліни продумати зміст заняття; – обрати найбільш ефективні форми проведення інтегрованих занять; – обрати форми контролю за досягненням визначеної мети.

Згідно з науковими дослідженнями в основі міждисциплінарної інтеграції зазвичай лежить поняття міждисциплінарності, під якою розуміється взаємодія між двома або декількома різними дисциплінами, яка може варіювати від простого обміну ідеями до взаємної інтеграції цілих концепцій, методологій, епістемології, термінології, даних дослідницької та освітньої діяльності широкої сфери.

О. Микитюк наголошує, що міждисциплінарна інтеграція розглядається як процес узгодження змісту навчальних дисциплін із позиції відображення ними єдиних, безперервних і цілісних явищ професійної діяльності, можливість використання студентом усього комплексу досягнень відповідної дисципліни у діалектичній єдності з іншими предметами та навчальними курсами, узгодження у єдиному освітньому процесі мети та завдань окремих теоретичних і практичних дисциплін, спеціальностей і закладу вищої освіти загалом. Міждисциплінарна інтеграція є інструментом, за допомогою якого викладачі та студенти використовують зміст кожної дисципліни з метою побудови відповідного предметного відображення явища чи процесу, які розглядаються, й об'єднання цих відображень у цілісну картину професійної діяльності (Микитюк, 2013).

Одним із ефективних способів реалізації міждисциплінарної інтеграції у підготовці майбутніх фахівців є використання в навчальному процесі закладів вищої освіти проектного методу, який дозволяє студентам спільно працювати над реальними завданнями та проблемами, використовуючи знання та навички з різних галузей науки для досягнення конкретних цілей і отримання практичних навичок, оскільки за допомогою проектною діяльності відбувається перетворення та вдосконалення різних аспектів існуючої реальності. Студенти в процесі роботи над проектами змушені аналізувати складні проблеми, розробляти

та втілювати інноваційні рішення, співпрацювати з колегами з різних спеціальностей та обмінюватися знаннями, що сприяє зростанню їх критичного мислення, творчого потенціалу та професійних компетенцій.

Для отримання конкретного інноваційного продукту необхідно здійснювати проектну діяльність регулярно, оскільки це дозволяє систематично вдосконалювати процеси розробки, випробовувати та апробувати нові ідеї та технології, а також залучати різноманітний досвід і експертизу для досягнення поставлених цілей. Регулярна проектна діяльність сприяє не лише створенню інноваційних продуктів, але й розвитку творчого мислення, комунікативних та організаційних навичок учасників, освоювати нові способи її ведення, діяти в команді, аналізувати якість виконаних проектів і коригувати помилкові дії.

Сьогодні забезпечення міждисциплінарних зв'язків у підготовці майбутніх фахівців – одне з основних завдань сучасної системи навчання, яке повинно планово впроваджуватися у навчальний процес за активної участі керівників закладу вищої освіти, відповідальних за розробку навчальних програм (Лисенко, 2024), а також залучення викладачів з різних фахових галузей для спільної розробки та впровадження міждисциплінарних курсів та проектів засобами стимулювання активної співпраці між викладачами різних дисциплін, організацією спільних семінарів та практичних занять, а також створенням спеціалізованих міждисциплінарних центрів або лабораторій, де студенти мають можливість співпрацювати та обмінюватися досвідом ідеями з різних галузей знань.

В. Козлов вважає, що міждисциплінарні зв'язки професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти є конкретним виразом інтеграційних процесів, що відбуваються сьогодні в науці та суспільстві. Ці зв'язки відіграють важливу роль у підвищенні ефективності практичної і науково-теоретичної підготовки студентів, суттєвою особливістю якої є оволодіння ними узагальненими навичками пізнавальної діяльності. З допомогою міждисциплінарних зв'язків не тільки на якісно новому рівні вирішуються завдання навчання, розвитку і виховання студентів, а й закладається фундамент для комплексного бачення й оволодіння прийомами вирішення складних проблем реальної дійсності (Козлов, Томашевська & Кузнецов, 2018, с. 58).

На переконання авторів для міждисциплінарного навчання взаємодія між різними поняттями має важливе значення, оскільки: – студенти дуже мотивовані, оскільки мають зацікавленість у вивченні цікавих для них тем. Як результат, зміст часто ко-

реаліє з життєвим досвідом, даючи справжню мету для навчання та підключення до реального контексту. Отже, навчання стає значущим, цілеспрямованим та більш глибоким, що приводить до накопичення досвіду, який залишається в учня на все життя; – студенти глибше висвітлюють теми, тому що вони розглядають багато різноманітних аспектів, за якими тема може бути опрацьована; – використовуються та розвиваються навички критичного мислення, оскільки студенти перетинають дисциплінарні кордони, щоб проаналізувати інші погляди, а також порівняти та виокремити поняття за певною тематикою; – студенти починають консолідувати навчання, синтезуючи ідеї з багатьох позицій та розглядаючи альтернативні способи отримання знань; – вивчення тем у рамках цілого ряду тематичних меж мотивує студентів розвивати нові знання в різних предметних сферах; – сформовані навички критичного мислення, синтезу та дослідження застосовуватимуться до подальшого навчання й набуття майбутнього досвіду; – міждисциплінарні знання та знання з різних окремих дисциплін можуть сприяти більшій творчості (Козлов, Томашевська & Кузнецов, 2018, с. 60).

З іншого боку, вдосконалення навчання, підвищення ефективності та якості навчального процесу належать до обов'язків викладача. Він повинен забезпечити максимум використання навчального часу, науковості і послідовності викладу матеріалу, аби студенти усвідомлено його сприймали, вміли аналізувати та робити висновки щодо фактів, доводів і спостережень. Водночас викладач повинен вміти швидко й об'єктивно визначати ступінь і здатність засвоєння студентами нового матеріалу шляхом застосування різноманітних методів оцінювання, включаючи практичні завдання, тестування, дискусії та індивідуальні проекти. Також важливо враховувати індивідуальні особливості кожного студента та вчасно надавати підтримку та додаткові пояснення для тих, хто потребує додаткової допомоги.

Вважаємо, що модель процесу навчання майбутніх фахівців, побудована на засадах міждисциплінарної інтеграції, повинна бути системою, в якій поєднані такі компоненти: – мотиваційний (створення змістовного спрямування студентів на оволодіння міждисциплінарними зв'язками); – навчальний (орієнтування у меті та завданнях, що мають спрямованість на інтеграцію різнопредметних знань, засвоєння цих знань на основі принципів дидактичної значущості, цілісності, системності, мотивуючої дієвості, оптимальності); – специфічні методи, форми і засоби, що використовуються на інтеграційних заняттях і викликають якісні зміни у знаннях студен-

тів; – підсумковий контроль, який дозволяє зробити висновок щодо рівня, системності та цілісності знань здобувачів освіти.

Головне раціональне зерно міждисциплінарного підходу у підготовці майбутніх фахівців полягає в збагаченні їхнього професійного багажу не лише специфічними знаннями з власної галузі, а й розширенням горизонтів уявлень, розвитку аналітичного мислення та креативних здібностей. Цей підхід сприяє формуванню гнучкості та адаптивності у вирішенні складних завдань, оскільки студенти навчаються розглядати проблеми з різних точок зору і знаходити комплексні, інноваційні рішення, що враховують взаємозв'язки між різними дисциплінами і сферами знань. Такий підхід також сприяє формуванню у студентів навичок комунікації та співпраці в міждисциплінарних командах, що є важливим аспектом сучасного ринку праці.

Саме міждисциплінарний підхід сприяє задіянню методологічного інструментарію споріднених галузей науки і прирошення на цій основі наукового знання. Принципово важливо, що міждисциплінарна практика наукових досліджень передбачає використання потенціалу наявних концепцій, теорій, доктрин, сформованих зусиллями науковців різних галузей знань. Синтез різних теоретичних конструкцій має сприяти пошуку істини, здобуттю нового теоретичного знання, подоланню суперечностей, які в координатах надмірної спеціалізації виявляються нерозв'язаними.

Лише при інтенсивній взаємодії викладачів із студентами виникає власний освітній процес. Відсутність активних взаємозв'язків позбавляє цю взаємодію цінності, оскільки лишається без одного з основних ознак та умов існування – вона перестає бути процесом навчання. Реалізація взаємних зв'язків між предметами під час навчання породжує не лише питання про створення у студентів конкретного уявлення про принцип та механізм перенесення знань та вмінь з одного предмету на інший, що сприяє усвідомленню результатів інтеграції знань, але й методів діяльності для встановлення взаємозв'язків між предметами. Послідовне й систематичне впровадження міжпредметних зв'язків сприяє розвитку діалектичного мислення.

Вважаємо, що саме міждисциплінарний підхід у підготовці майбутніх фахівців не поглинає і не посягає на метод кожної з наук, а створює передумови для більш рельєфного, ширшого погляду на конкретний предмет (об'єкт) дослідження, прирошує наукове знання як засіб вирішення поставлених завдань із вищою результативністю, сприяє їхньому взаємодоповненню та взаємозбагаченню. Цей підхід дозволяє студентам оволодівати широким спектром знань і навичок, використовуючи найкращі

практики з різних галузей і областей науки. Він підтримує розвиток толерантного та відкритого мислення, яке відображається у здатності студентів розглядати проблеми з багатьох різних перспектив і знаходити інноваційні рішення. Такий підхід сприяє глибокому розумінню та усвідомленню взаємозв'язків між різними галузями знань, що є важливим фактором для розвитку комплексного та гнучкого мислення у майбутніх фахівців.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження та його результати підтверджують справедливості думки про те, що міждисциплінарна інтеграція в освітньому процесі відіграє важливу роль у формуванні різносторонньої розвиненої особистості майбутнього фахівця, розвитку його інтелектуальних та творчих здібностей. Це дозволяє студентам не лише засвоювати фахові знання, але й розвивати аналітичне, критичне та креативне мислення, вміння працювати в команді та шукати нетрадиційні шляхи вирішення проблем. Такий підхід сприяє формуванню універсальних компетентностей, які важливі для успішної кар'єри та взаємодії у сучасному світі. Взаємозв'язок загальноосвітніх, загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін, які викладають у закладах вищої освіти, дозволяє вибудувати ефективну схему роботи викладачів зі здобувачами освіти та дає простір як для творчості викладача, так і для творчості студента.

Здійснення інтегративних процесів під час професійної підготовки майбутнього фахівця, використання міждисциплінарних завдань, тестів, ситуаційних задач, організація міждисциплінарної проектної діяльності є ефективними методами реалізації міждисциплінарної інтеграції в закладах вищої освіти, які сприяють не лише залученню знань з різних навчальних дисциплін для отримання нового знання, орієнтації на практичне їх застосування, але й формуванню міжпредметних, універсальних компетенцій та особистого розвитку студентів.

Успішна та ефективна реалізація міждисциплінарного підходу у навчальному процесі вимагає узгодженої роботи всього науково-педагогічного колективу закладу вищої освіти. Необхідно мати доступ до необхідних ресурсів та інфраструктури для проведення спільних проектів та досліджень. Крім того, важливим є підтримка керівництва закладу освіти, яке стимулює та підтримує ініціативи викладачів щодо впровадження міждисциплінарних практик та програм, забезпечує підтримку та мотивацію студентів для активної участі у міждисциплінарних проектах та заходах. Лише за умови цілеспрямованої роботи викладачів над власним самовдосконаленням у навчальній і методичній діяльності

(зокрема, щодо пошуку нових форм, засобів, прийомів і методів впровадження міждисциплінарного підходу) та їх консолідації можливо досягнути кінцевої мети міждисциплінарної інтеграції, а саме підготувати компетентного фахівця-професіонала.

Вважаємо, що нині як головне постає завдання іншого порядку – зібрати окремі складники в єдине ціле, сформувані засади узагальнювальної теорії, а на її основі вибудувати комплекс фундаментальних функціональних наук (дисциплін).

Міждисциплінарність відкриває безмежні можливості для поєднання різних галузей знань та взаємодії між ними. Такий підхід дозволяє вирішувати складні проблеми, які необхідно розглядати з різних точок зору. Він сприяє творчому мисленню, винаходам та новаторству, що є ключовими факторами для подальшого розвитку суспільства і науки, а також відображає сучасні реалії та вимоги до освіти, оскільки відкриває нові перспективи для інтеграції знань та вирішення складних проблем, з якими стикаються сучасні фахівці.

Міждисциплінарність – це одна з яскраво виражених прикмет сьогодення, за якою – майбутнє наукових досліджень і розвитку вищої освіти.

Список бібліографічних посилань

- Гуменна, 2019 – Гуменна, Н.В. (2019). Міждисциплінарна інтеграція у професійній підготовці майбутніх фахівців медичної галузі. *Інноваційна педагогіка*, 18(1): 121–126.
- Желанова, 2021 – Желанова, В.В. (2021). Впровадження стратегії міждисциплінарності в сучасній вищій освіті. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1(48): 477–480.
- Козлов, Томашевська & Кузнецов, 2018 – Козлов, В.В., Томашевська, Т.В., Кузнецов, М.І. (2018). Використання міждисциплінарних зв'язків при підготовці майбутніх фахівців зі статистики. *Статистика України*, 1: 52–60. [https://doi.org/10.31767/su.1\(80\)](https://doi.org/10.31767/su.1(80)).
- Колот, 2014а – Колот, А.М. (2014а). Міждисциплінарний підхід як домінанта розвитку економічної науки та освітньої діяльності. *Соціальна економіка*, 1–2: 76–83.
- Колот, 2014б – Колот, А.М. (2014б). Міждисциплінарний підхід як передумова розвитку економічної науки та освіти. *Вісник КНУ імені Т. Шевченка. Серія: «Економіка»*, 158: 18–22.
- Коцан, 2021 – Коцан, О. (2021). Міждисциплінарний контекст музично-виконавської та педагогічної підготовки майбутніх викладачів фортепіано. *Актуальні питання гуманітарних наук [Дрогобич]*, 45(2): 133–136.
- Лисенко, 2023 – Лисенко, Н.В. (2023). Міждисциплінарний підхід до професійної підготовки майбутніх фармацевтів у системі викладання фахових дисциплін: дис. ... д-ра філософії: 011 Освітні, педагогічні науки. Черкаси. 275 с.
- Микитюк, 2013 – Микитюк, О.Ю. (2013). Міжпредметна інтеграція при вивченні медичної і біологічної фізики як фактор формування наукового світогляду майбутнього лікаря. *Кредитно модульна система організації навчального процесу у вищих медичних (фармацевтичному) навчальних закладах України на новому етапі*: матер. доп. Х ювіл. Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, 18–19 квіт. 2013 р. Тернопіль: ТДМУ, 2: 602–604.

- Олексюк, 2020 – Олексюк, О.М. (2020). Міждисциплінарність як форма фундаменталізації вищої мистецької освіти: фасетний підхід. *Музичне мистецтво в освітологічному дискурсі*, 5: 4–8.
- Реброва, О. & Реброва, Г., 2018 – Реброва, О., Реброва, Г. (2018). Феноменологія міждисциплінарності та умови її застосування в підготовці майбутніх учителів художніх та гуманітарних дисциплін. *Наукові записки. Серія: Педагогіка*, 3: 47–56.
- Ступницький, Приятельчук, 2021 – Ступницький, О.І., Приятельчук, О.А. (2021). Міждисциплінарний підхід до формування універсальних компетенцій у процесі вивчення дисциплін освітньої програми «Міжнародний бізнес». *Економіка та суспільство*, 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-47>.
- References**
- Humenna, N.V. (2019). Interdisciplinary integration in the professional training of future specialists in the medical field. *Innovative pedagogy*, 18(1): 121–126 [in Ukr.].
- Zhelanova, V.V. (2021). Implementation of the strategy of interdisciplinarity in modern higher education. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: "Pedagogy. Social Work"*, 1(48): 477–480 [in Ukr.].
- Kozlov, V.V., Tomashevska, T.V., Kuznetsov, M.I. (2018). The use of interdisciplinary connections in the training of future specialists in statistics. *Statistics of Ukraine*, 1: 52–60. [https://doi.org/10.31767/su.1\(80\)](https://doi.org/10.31767/su.1(80)) [in Ukr.].
- Kolot, A.M. (2014). An interdisciplinary approach as a dominant factor in the development of economic science and educational activity. *Social Economics*, 1–2: 76–83 [in Ukr.].
- Kolot, A.M. (2014). An interdisciplinary approach as a prerequisite for the development of economic science and education. *Bulletin of KNU named after T. Shevchenko. Series: "Economics"*, 158: 18–22 [in Ukr.].
- Kotsan, O. (2021). Interdisciplinary context of musical performance and pedagogical training of future piano teachers. *Actual issues of humanitarian sciences [Drohobych]*, 45(2): 133–136 [in Ukr.].
- Lysenko, N.V. (2023). Interdisciplinary Approach to Professional Training of Future Pharmacists within the Framework of Academic Disciplines: Theses of PhD Dissertation in Pedagogy. Cherkassy. 275 p. [in Ukr.].
- Mykytyuk, O.Yu. (2013). Interdisciplinary integration in the study of medical and biological physics as a factor in the formation of the scientific outlook of the future doctor. *Credit modular system of organization of the educational process in higher medical (pharmaceutical) educational institutions of Ukraine at a new stage: materials of the 10th anniversary All-Ukrainian educational and scientific conference with international participation*, April 18–19 2013. Ternopil: TSMU, 2: 602–604 [in Ukr.].
- Oleksyuk, O.M. (2020). Interdisciplinarity as a form of fundamentalization of higher art education: a faceted approach. *Musical art in educational discourse*, 5: 4–8 [in Ukr.].
- Rebrova, O., Rebrova, G. (2018). Phenomenology of interdisciplinarity and conditions of its application in the training of future teachers of artistic and humanitarian disciplines. *Scientific notes. Series: Pedagogy*, 3: 47–56 [in Ukr.].
- Stupnytskyi, O.I., Priyatelchuk, O.A. (2021). An interdisciplinary approach to the formation of universal competencies in the process of studying the disciplines of the "International Business" educational program. *Economy and Society*, 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-47> [in Ukr.].

USATOVA Iryna

PhD in Pedagogy, Senior Teacher of the Department of Sports Games,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

KOROL Tatyana

Senior Teacher of the Department of Sports Games,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

VEDMEDIUK Artem

PhD in Pedagogy, Associate Professor of the Department of Theory and Methods of Physical Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

INTERDISCIPLINARY APPROACH IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS

Summary. The article examines the problems of implementation and use of an interdisciplinary approach in the professional training of future specialists. It is noted that the implementation of this approach is due to the current state of higher professional education and training, including the modernization process, which has currently moved from the stage of design and approval of regulatory requirements to the stage of practical implementation of the competency approach through the development of educational programs. It was noted that the insufficiency of the depth of interdisciplinary integration led to insufficient assimilation of a number of topics by students.

The use of an interdisciplinary approach in the professional training of future specialists is considered as part of the process of forming their professional competence through the implementation of connections with the disciplines of humanitarian, socio-economic, and natural-scientific training.

With a focus on effective learning, interdisciplinary connections, compatibility of educational programs deter-

mined by didactic goals and content are considered. It was found that with the competence approach, interdisciplinary connections allow transferring knowledge, skills and abilities from one field of science and professional activity to others.

It is proven that the interdisciplinary approach is aimed at the connection of disciplines, when contradictions in mastering ideas, methods and techniques of research between sciences are smoothed out and there is a complex use in professional activity of theory and practice obtained on the basis of studied disciplines.

Both significant advantages and problems arising from the use of an interdisciplinary approach are considered.

Keywords: interdisciplinary approach; interdisciplinary connections; competence; integrative approach; conceptual and terminological apparatus; professional training.

Одержано редакцією 19.02.2024
Прийнято до публікації 04.03.2024